

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยี ผนวกกับกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ได้ผลักดันให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมเปิด ข้อมูลข่าวสารและทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากสังคมภายนอกได้หลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทยด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยและเทคโนโลยีใหม่ๆ กระแสอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่ผ่านเข้ามาทางสื่อมวลชนรูปแบบต่าง ๆ และเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ มีส่วนทำให้ค่านิยมและความเชื่อของคนไทย สังคมไทยเบี่ยงเบนออกจากเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและคุณค่าชีวิตแบบไทยดั้งเดิม มาติดยึดกับกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ค่านึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง แกร่งแย่ง เอารัดเอาเปรียบกัน เพื่อแสวงหาอำนาจทั้งทางการเมืองและอำนาจเงินมากขึ้น เริ่มออกห่างจากศาสนา มีความหย่อนยานในศีลธรรมและจริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ,2545 : 19) ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ มากมาย

แนวทางที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านที่สำคัญที่สุด คือ การปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดีมีคุณธรรม เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม กระทำหน้าที่เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะสมบูรณ์ได้ก็ด้วยการที่พลเมืองของประเทศเป็นผู้มีจริยธรรมสูง รู้จักสิทธิหน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ ที่ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของคนในชาติว่าทำได้โดยการปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรมให้ฝังลึกอยู่ในลักษณะนิสัยและจิตใจของบุคคล เพื่อให้บุคคลละอายใจต่อการกระทำที่ไม่ถูกต้อง และหันมาประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงามตามมาตรฐานที่สังคมยอมรับและต้องการมากขึ้น (กรมวิชาการ,2524 :1)

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลควรกระทำพร้อม ๆ กันไป ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้จริยธรรมของบุคคลในสังคมถูกละเลยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง จริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ด้านการมีวินัยในตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของชาติ ในการแก้ไขต้องทำการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนจริยศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนสนใจเรียน ตลอดจนนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันรวมทั้งการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้ทันกับเนื้อหาและเหตุการณ์

ความเคลื่อนไหว ซึ่งโรงเรียนมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการให้การศึกษาอบรม พัฒนาเยาวชนของชาติทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา เพื่อให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ ดังนั้น โรงเรียนจะต้องปลูกฝังจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางในการปลูกฝังจริยธรรมจะต้องอาศัยเทคนิค วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เร้าใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้น และมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งกรมวิชาการ (2528 : 27) เสนอว่า การสอนจริยศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับชีวิตเด็กพร้อมกันนี้ก็จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล เนื่องจากเด็กวัยนี้เป็นการหวังและพลังสำคัญของชาติในอนาคต การให้การศึกษาที่ถูกต้อง นับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

ความมีวินัยเป็นคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเอง และปฏิบัติตนตามระเบียบเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540 : 17) วินัยมีสองประเภทได้แก่ วินัยภายนอกและวินัยในตนเอง วินัยภายนอกคือ การที่บุคคลหนึ่งประพฤติปฏิบัติโดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษ วินัยภายนอกเกิดจากการใช้อำนาจอย่างบังคับให้บุคคลปฏิบัติตามซึ่งบุคคลอาจกระทำเพียงชั่วขณะเมื่ออำนาจนั้นคงอยู่ แต่หากอำนาจบังคับนั้นหมดไปวินัยก็จะหมดไปเช่นกันส่วนวินัยในตนเองคือ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจไม่มีใครบังคับหรือถูกควบคุมอำนาจใด ๆ วินัยในตนเองเกิดขึ้นจากความสมัครใจของบุคคลผ่านการเรียนรู้อบรมและเลือกสรรไว้เป็นหลักประจำตน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537 : 4-5) ในการเรียนรู้คือการรับรู้มีความสำคัญมาก การรับรู้ที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการเรียนรู้ เพราะการที่คนเราจะมีความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี ต้องเริ่มจากการรับรู้ที่ดี (กันยา สุวรรณแสง, 2532 : 150-152) และการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมหนึ่งออกมานั้น ส่วนหนึ่งมาจากการที่บุคคลได้รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ทั้งนี้เพราะการรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลตีความต่อสิ่งที่ได้ยิน ได้เห็นสิ่งที่ได้รับรู้จากประสาทสัมผัส เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าสิ่งนั้นคืออะไร การรับรู้จึงมีความสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพฤติกรรมความมีวินัยก็เช่นกันบุคคลจะมีพฤติกรรมความมีวินัยหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับรู้เกี่ยวกับการมีวินัยหรือได้เคยฝึกอบรมเกี่ยวกับการมีวินัย (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคนอื่น ๆ , 2539 : 23) สำหรับเด็กแล้วพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะวินัยในตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม (กรมวิชาการ, 2537 : 10)

วินัยเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็ก เพราะวินัยนอกจากจะทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความเจริญก้าวหน้าแล้ว คนที่มีวินัยกับตัวเองดีมักเป็นคนที่มีประสิทธิภาพสำเร็จทั้งการเรียนการทำงานและการดำรงชีวิต (พุมบุญ, 2538 : 41-44) วินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัยการมีวินัยที่ดีเปรียบได้กับการสร้างเกราะป้องกันอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ด้วยการช่วยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดทำผิดทางสังคม และสร้างความมั่นใจให้กับเด็กว่าประพฤติดี

ที่สำคัญเด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542 : 80) ดังนั้นการฝึกหรือการสร้างเสริมวินัยในตนเองให้กับเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญ (แรมสมร อยู่สถาพร, 2535:48)

การปลูกฝังวินัยให้กับเด็กปฐมวัยนั้นทำได้หลายวิธี เช่นการปลูกฝังวินัยโดยใช้การเล่านิทานตั้งงานวิจัย จันทรดี ถนอมคล้าย (2539 : 45-56) ได้ใช้การเล่านิทานประกอบหุ่นมือโดยมีการใช้คำถาม ก่อน ระหว่าง และหลังการทดลองเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความอดทนของเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีสติปัญญาแตกต่างกัน พบว่า เด็กที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยมีการใช้คำถามระหว่างการเล่านิทานมีวินัยในตนเองด้านความอดทนสูงกว่าการใช้คำถามก่อนการเล่าและงานวิจัยของทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539 : 40-44) ได้ศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้าน เป็นนิทานที่แต่งขึ้นโดยมีเนื้อเรื่องที่ส่งเสริมความมีวินัย พบว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้านมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติ เด็ก ๆ ชอบฟังนิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กทุกคนสนใจและชอบมาก ทำให้จิตใจของเด็กดีขึ้น มีความสุข (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2539 : 20 - 22)

การเล่านิทานเป็นวิธีการที่ให้ความรู้วิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ สามารถจดจำ กล่าวแสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เนื้อหาสาระในนิทานจะเป็นตัวชี้แนะพฤติกรรมที่สังคมยอมรับซึ่งเด็กอาจลอกเลียนแบบพฤติกรรมนั้นเพื่อทดสอบว่าเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ และจะนำพฤติกรรมที่สังคมยอมรับมาใช้เพื่อให้สังคมยอมรับมากขึ้นรวมทั้งปรุงแต่งบุคลิกภาพ แก้ไขพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามแบบของตัวละครในนิทานที่เด็กชอบโน้มแนวโน้มให้เด็กเปิดใจยอมรับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นตัวแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพ (สมศักดิ์ ประิปุระณะ, 2542 : 61-62) นอกจากนี้นิทานยังสามารถใช้สอนตามจุดประสงค์ที่ครูต้องการได้ น้ำฝน ปิยะ (2542 : 20 - 24) ใช้นิทานในการสอนวินัย โดยเป็นนิทานที่ครูแต่งขึ้นมา และทดลองสอนจริงเมื่อมีเหตุการณ์เด็กขาดระเบียบวินัย ผลการปลูกฝังวินัยจากการเทียบเคียงจากเนื้อหาในนิทาน เด็ก ๆ จะพอใจและเข้าใจง่ายและจดจำได้ การกระตุ้นให้ประพฤติปฏิบัติตามตัวละครที่ดีจะเป็นการฝังความจำให้กับเด็ก ความสำเร็จของการเรียนการสอนไม่ได้อยู่ที่เนื้อหาวิชาการ แต่อยู่ที่กระบวนการที่ครูนำมาใช้ได้ตรงกับวัยของเด็กด้วย

นิทานมีหลายประเภททั้งที่เป็นนิทานที่ครูแต่งเองหรือนิทานอื่น ๆ นิทานคติธรรมเป็นนิทานสั้น ๆ มีตัวละครมีทั้งคนและสัตว์ มีโครงเรื่องง่ายและให้คติสอนใจ (วรรณิ ศิริสุนทร , 2532 : 14) เป็นนิทานประเภทหนึ่งที่มีตัวละครเป็นตัวแบบที่ดี มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในเรื่องเป็นนิทานที่ครูสามารถนำมาเล่าให้กับเด็กฟังเพื่อให้เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมที่ดี ตั้งงานวิจัยของวาริ นิชมธรรม (2535 : 59-60) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาครูของเด็กลงบาลปีที่ 2 ที่ได้รับแม่แบบจากนิทานชาดก ซึ่งเป็นนิทานคติธรรมอย่างหนึ่งพบว่าเด็กมีพฤติกรรมทางจริยธรรม ด้านความเมตตาครูเพิ่มขึ้นมากกว่าเด็กที่ได้รับการสอนตามแผนของกองวิชาการกระทรวงศึกษาธิการและกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ การนำนิทานคติธรรมมาใช้ในการพัฒนาเด็กนั้นสามารถเลือกนำมาใช้กับเด็กได้ตามจุด

ประสงค์ที่ต้องการจะเสริมให้เด็กเพราะนิทานคติธรรมเป็นนิทานที่มีอยู่แล้ว หาได้ง่าย มีทั้งที่เป็นหนังสือนิทานคติธรรมและเป็นแบบนิทานที่มีรูปภาพประกอบ ซึ่งครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กสามารถนำมาเล่าให้เด็กฟัง โดยที่ครูไม่ต้องแต่งเอง

นอกจากนิทานที่เป็นสิ่งที่เด็กชอบมากและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ การแสดงบทบาทสมมติยังเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่เด็กสามารถลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบซึ่งเป็นตัวแบบที่มีชีวิตและเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การแสดงบทบาทสมมติเป็นการเล่นชนิดหนึ่ง ซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ตื่นเต้น ใฝ่ใจ ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน การเล่นเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากการเล่น การเล่นสอนให้เด็กรู้จักเหตุผล รู้จักการให้การรอคอย สอนให้รู้จักความรับผิดชอบ

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับการแสดงบทบาทสมมติประกอบนิทานและการตอบคำถามประกอบนิทานต่อการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นการปูพื้นฐานและเสริมสร้างการรับรู้วินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีเหตุผล ให้แก่เด็กปฐมวัยและผู้วิจัยอยากทราบว่า การแสดงบทบาทสมมติประกอบนิทานและการเล่านิทานในการส่งเสริมการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยวิธีไหนจะส่งผลต่อการรับรู้วินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และความมีเหตุผล สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติและการตอบคำถามประกอบนิทาน
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการแสดงบทบาทสมมติและการตอบคำถามประกอบนิทาน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการจัดกิจกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่
  - 1.1 การแสดงบทบาทสมมติประกอบนิทาน
  - 1.2 การตอบคำถามประกอบนิทาน
2. ตัวแปรตาม คือ การรับรู้วินัยในตนเอง 3 ด้าน ได้แก่
  - 2.1 ความรับผิดชอบ
  - 2.2 การควบคุมตนเอง
  - 2.3 ความมีเหตุผล

สมมุติฐานทางการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการแสดงบทบาทสมมติประกอบนิทานมีการรับรู้วินัยในตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการตอบคำถามประกอบนิทานมีการรับรู้วินัยในตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการแสดงบทบาทสมมติประกอบนิทานและตอบคำถามประกอบนิทานมีการรับรู้วินัยในตนเองแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์

1. ได้ทราบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติและการตอบคำถามประกอบนิทานเพื่อให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจถึงวิธีการจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังการมีวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย
2. ได้ทราบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมใดทำให้เด็กปฐมวัยมีการรับรู้วินัยในตนเองสูงกว่ากัน เพื่อ เป็นประโยชน์ในการเลือกกิจกรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยและความสนใจของเด็กในการปลูกฝังวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย
3. เพื่อเป็นแนวทางและกระตุ้นให้ครูผู้สอน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้เห็นถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการมีวินัยในตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กนักเรียน ชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านสะบาย้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 3 อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 50 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากเพื่อแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน จัดกิจกรรมโดยการแสดงบทบาทสมมติประกอบนิทาน

กลุ่มควบคุม จำนวน 25 คน จัดกิจกรรมโดยการตอบคำถามประกอบนิทาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้กระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ทดลอง 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน รวมระยะเวลาที่ทดลอง 10 วัน วันละ 20 นาที

นิยามศัพท์เฉพาะ

การแสดงบทบาทสมมติประกอบนิทาน หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้สอนเล่านิทานและให้เด็กแสดงบทบาทสมมติตามตัวละครในเรื่องซึ่งมีเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านการรับรู้วินัยในตนเอง 3 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และการมีเหตุผล เมื่อแสดงบทบาทสมมติเสร็จแล้วผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสนทนา สรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับการรับรู้วินัยในตนเองทั้ง 3 ด้าน

การตอบคำถามประกอบนิทาน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผู้สอนเล่านิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย 3 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง และการมีเหตุผลเมื่อผู้สอนเล่านิทานจบแล้วผู้สอนตั้งคำถามจากเนื้อเรื่องในนิทานและนักเรียนร่วมกันตอบคำถาม สรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับการรับรู้วินัยในตนเองทั้ง 3 ด้าน

การรับรู้วินัยในตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนสามารถบอกหรือเลือกการแสดงออกที่บ่งชี้ถึงความรู้ ความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม การควบคุมพฤติกรรม อารมณ์ และเหตุผลการปฏิบัติตน การกระทำดังกล่าวโดยสมัครใจที่จะกระทำด้วยตนเองไม่มีใครบังคับโดยเกิดจากการตระหนักในคุณค่าของสิ่งที่ตนปฏิบัติซึ่งวัดโดยใช้แบบทดสอบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแบบทดสอบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยของ สุภัค ไหวหากิจ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรับผิดชอบ
2. ด้านการควบคุมตนเอง
3. ด้านการมีเหตุผล

- ด้านความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกถึงความใส่ใจที่จะกระทำหรือปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ทั้งที่เป็นของตนเองและของกลุ่มให้สำเร็จตรงต่อเวลา และการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนด้วยตัวเอง ทั้งที่อยู่ต่อหน้าและลับหลัง

- ด้านการควบคุมตนเอง หมายถึง การพูดหรือการกระทำที่เหมาะสมกับเวลาเหมาะสมกับเหตุการณ์และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม รวมถึงการอดทนรอคอยอย่างมีเหตุผล เช่น การไม่แย่งสิ่งของของผู้อื่น การไม่เอาสิ่งของที่ไม่ใช่ของตน ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทั้งการกระทำและคำพูด ปฏิบัติตามข้อตกลง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอดทนรอคอยต่อสิ่งต่าง ๆ โดยทำในสิ่งที่ถูกต้องและทำให้ถูกเวลาโดยไม่ทำอะไรตามใจตนเอง เป็นต้น

- ด้านความมีเหตุผล หมายถึง การบอกหรือการอธิบายของนักเรียนเรื่องการกระทำที่เหมาะสมด้วยการบอกถึงสาเหตุหรือผลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น ๆ เช่น นักเรียนต้องเก็บของเล่นเองทุกครั้ง เพราะนักเรียนนำมาเล่นเองต้องเก็บเอง (สาเหตุ) หรือถ้าไม่เก็บห้องจะไม่สะอาดและของเล่นจะหายได้ (ผล) เป็นต้น

เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย - หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปีซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้น
อนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านสะบาย้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสงขลา เขต 3 อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา